

Nr 43.

Utlåtande med anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag till stipendier m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln hemställt, att riksdagen måtte anvisa, bland annat,

till Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Stipendier ett reservationsanslag av 38 800 kronor (punkten 22, s. 47),

till Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Stipendier m. m. ett anslag av 11 500 kronor (punkten 32, s. 74),

till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m. ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor (punkten 47, s. 95),

till Veterinärhögskolan: Stipendier ett anslag av 33 400 kronor (punkten 66, s. 140),

till Skogshögskolan: Stipendier ett anslag av 31 700 kronor (punkten 162, s. 280) samt

till Statens skogsmästarskola: Stipendier ett förslagsanslag av 20 000 kronor (punkten 167, s. 287).

I samband med dessa anslagspunkter har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 224 av herr *Cassel m. fl.* och II: 200, likalydande, av herr *Braconier m. fl.*, i vilka motioner, under hänvisning till vad som anförts i motionen nr II: 199, hemställts, att riksdagen måtte *dels* anvisa till Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Stipendier ett reservationsanslag av 41 300 kronor, till Veterinärhögskolan: Stipendier ett anslag av 36 400 kronor samt till Skogshögskolan: Stipendier ett anslag av 34 700 kronor *dels ock* i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa ändringar i ifrågavarande stipendiebestämmelser i enlighet med vad i motionerna föreslagits;

2) I: 166 av herrar *Tjällgren* och *Pålsson* samt II: 215, likalydande, av herr *Andersson* i *Dunker*, vari hemställts, att riksdagen måtte uttala, att vid beviljande av stipendier till elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter hänsyn måtte tagas till förmögenhetsvärdenas nominella ökning genom höjningen av fastigheternas taxeringsvärden, så att denna förmögenhetsökning icke försämrar möjligheterna för stipendiesökande elever att erhålla stipendier.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

1:o) Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Stipendier.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök har hemställt, att anslaget skall höjas med 7 400 kronor till 41 500 kronor. Höjningen föranledes av att styrelsen föreslagit att elevstipendierna skola uppräknas från 800 till 1 000 kronor, licentandstipendierna från 2 500 till 3 000 kronor och doktorandstipendiet från 5 000 till 5 500 kronor. Beträffande licentand- och doktorandstipendierna har styrelsen åberopat det betänkande med förslag till bestämmelser rörande stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier vid universiteten och vissa fackhögskolor, som avgivits år 1951 av särskilt tillkallad utredningsman.

I detta sammanhang har även anmälts ett av *Sveriges förenade studentkårer* den 4 september 1951 avgivet förslag angående anslag till naturastipendier m. m. till studerande vid landets universitet, högskolor och socialinstitut för budgetåret 1952/53.

Departementschefen har anfört följande.

»Jag torde få erinra om att chefen för ecklesiastikdepartementet tidigare denna dag vid anmälan av åttonde huvudtitelns anslagsfrågor föreslagit, att elev- och licentandstipendierna vid universiteten och de under nämnda departement hörande fackhögskolorna skola höjas, de förra med 15 procent och de senare med 500 kronor till 3 000 kronor. Däremot har någon uppräknings av doktorandstipendierna icke ifrågasatts. Ej heller har systemet med naturastipendier nu ansetts böra utsträckas till att gälla även fackhögskolorna. Dessa principer torde böra tillämpas även vid prövningen av frågorna om anslag till olika stipendier vid de fackhögskolor, som höra till jordbruksdepartementets verksamhetsområde. För lantbrukshögskolans del innebär detta, att elevstipendierna böra uppräknas med 120 kronor till 920 kronor samt licentandstipendierna med 500 kronor till 3 000 kronor. Några andra ändringar beträffande stipendierna vid högskolan skulle däremot icke ske. I anslutning till det anförda bör förevarande anslag uppräknas med $(27 \times 120 + 3 \times 500 =)$ i runt tal 4 700 kronor. Anslaget skulle följaktligen behöva uppföras med $(34\,100 + 4\,700 =)$ 38 800 kronor för nästa budgetår.»

Utskottet. Till grund för de i motionerna I: 224 och II: 200 framställda yrkandena om uppräknings av anslagen till stipendier vid lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan och skogshögskolan ha motionärerna anfört, att förekommande doktorand- och licentandstipendier böra höjas med 1 000 kronor. I samband härmed ha motionärerna hemställt om ändring av gällande stipendiestämmelser.

Utskottet får med anledning härav erinra, att statsutskottet i sitt av riks-

dagen i denna del godkända utlåtande nr 8 anslutit sig till vad chefen för ecklesiastikdepartementet föreslagit i fråga om stipendier vid universiteten och de under nämnda departement hörande fackhögskolorna. Statsutskottet avstyrkte därvid bifall till vissa motionsvis framställda yrkanden av samma innebörd som de, varom nu är fråga.

Utskottet finner för sin del anledning icke föreligga att intaga en annan ståndpunkt beträffande stipendierna vid de högskolor, vilka höra till jordbruksdepartementets verksamhetsområde. Med hänsyn härtill biträder utskottet vad departementschefen förordat rörande de principer, som böra tillämpas i detta avseende. Utskottet får följaktligen avstyrka bifall till de i motionerna I: 224 och II: 200 framförda yrkandena.

Då Kungl. Maj:ts framställning under förevarande anslagspunkt ej heller i övrigt föranleder någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet, att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 224 och II: 200, såvitt nu är i fråga, till *Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Stipendier* å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 38 800 kronor.

2:o) Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Stipendier m. m.

Styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut har hemställt, att för ifrågavarande ändamål skall beräknas ett anslag av 13 500 kronor, vilket innebär en uppräknings av anslaget med 3 800 kronor. Höjningen faller helt på det för studieresor avsedda beloppet.

I detta sammanhang har även anmälts *Sveriges förenade studentkårers* under lantbrukshögskolans stipendieanslag redovisade förslag rörande anslag till naturastipendier m. m.

Lantbruksstyrelsen har avgivit utlåtande i ärendet.

Departementschefen har anfört följande.

»I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att det för studieresor avsedda beloppet bör höjas med 1 300 kronor till 7 800 kronor på grund av de ökade resekostnaderna. Vidare bör — i överensstämmelse med de principer som närmare utvecklats vid behandlingen av lantbrukshögskolans stipendieanslag — vart och ett av de fyra elevstipendierna vid högre mejerikursen och högre trädgårdskursen uppräknas med 120 kronor. Enligt samma principer torde däremot framställningen från *Sveriges förenade studentkårer* icke nu böra föranleda någon åtgärd. Ifrågavarande anslag, som alltjämt torde böra vara obetecknat, skulle sålunda för nästa budgetår behöva uppräknas med $(1\,300 + 4 \times 120 =)$ i runt tal 1 800 kronor till 11 500 kronor.»

Utskottet, Kungl. Maj:ts framställning under denna anslagspunkt föranleder icke någon erinran från utskottets sida. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må till *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut: Stipendier m. m.* å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 11 500 kronor.

3:o) **Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter.**

Lantbruksstyrelsen har hemställt, att anslaget skall uppföras med ett från 1 140 000 kronor till 1 322 400 kronor förhöjt belopp. Styrelsen har vidare föreslagit, att stipendiebeloppen till eleverna vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna skola höjas med omkring 15 procent. Såsom skäl härför har anförts, att kostnaderna för elevernas inackordering i lantmanna- och lanthushållsskolornas elevinternat från och med läsåret 1946/47 synas ha stegrats med omkring 26 procent vid lantmannaskolorna och omkring 27 procent vid lanthushållsskolorna.

Departementschefen har anförts följande.

»Såsom framgår av det föregående ha kostnaderna för elevernas inackordering i lantmanna- och lanthushållsskolornas elevinternat från och med läsåret 1946/47 stigit med cirka 26 procent vid lantmannaskolorna och cirka 27 procent vid lanthushållsskolorna. Med hänsyn till det ekonomiska läget har emellertid lantbruksstyrelsen ansett sig blott böra tillstyrka en höjning av stipendierna med omkring 15 procent. Detta förslag kan jag ansluta mig till. Jag har därför icke heller något att erinra mot styrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget. Då jag emellertid avstyrkt en utökning av antalet maskinskötarkurser, bör dock det av styrelsen beräknade anslagsbeloppet minskas med 12 600 kronor. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med ett avrundat belopp av 1 300 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsändringar, som bli erforderliga vid bifall till förslaget om en höjning av stipendiebeloppen.»

Utskottet. Bestämmelser rörande ifrågavarande stipendier ha meddelats i kungörelsen den 30 juni 1949 (nr 453) angående stipendier åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m., ändrad genom kungörelsen nr 397/1951. Enligt dessa bestämmelser må obemedlad eller mindre bemedlad elev, efter prövning av lantbruksstyrelsen, tilldelas stipendium med belopp, vars storlek är beroende av den behovsgrad, till vilken vederbörande elev anses böra hänföras. Några särskilda inkomst- eller förmögenhetsgränser ha icke uppställts för rätten att erhålla stipendium eller för bedömning av behovsgraden. I dessa avseenden har emellertid lantbruksstyrelsen — efter samråd med skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning — utarbetat vissa normer, vilka följas vid stipendietilldelningen.

Utskottet får i detta sammanhang erinra, att Kungl. Maj:t i särskild proposition (nr 220) till innevarande års riksdag framlagt förslag angående studiehjälpverksamheten vid, bland andra, nu ifrågavarande läroanstalter.

Enligt denna proposition, som ännu icke prövats av riksdagen, skall ett nytt studiehjälpssystem tillämpas från budgetåret 1953/54. I avvaktan på de ändrade bestämmelser, vartill riksdagens ställningstagande till nämnda förslag kan komma att föranleda, synes enligt utskottets mening en höjning böra ske av förevarande stipendier. Utskottet har icke något att erinra mot vad departementschefen i denna del förordat. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de författningsändringar, som erfordras vid bifall härtill.

Såsom anförts i motionerna I: 166 och II: 215 kunna emellertid elevernas möjligheter att erhålla stipendier ogynnsamt påverkas genom förändringar i penningvärdet, därest icke samtidigt en justering företages av de normer, som gälla för behovsprövningen. Med anledning av motionärernas yrkande vill utskottet därför framhålla, att det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som kunna erfordras för att de nominella inkomst- och förmögenhetsökningar, vilka uppstått till följd av förändringar i penningvärdet, icke skola försämra elevernas möjligheter att komma i åtnjutande av stipendier.

Då Kungl. Maj:ts framställning i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt motionerna I: 166 och II: 215, till *Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter m. m.* å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

4:o) Veterinärhögskolan: Stipendier.

Styrelsen för veterinärhögskolan har hemställt, att anslaget skall höjas med 6 500 kronor till 37 500 kronor. Av ökningen faller ett belopp av 1 500 kronor på doktorandstipendierna. Styrelsen har nämligen föreslagit, att vart och ett av dessa skall uppräknas med 500 kronor till 5 500 kronor. Till stöd härför har åberopats det betänkande med förslag till bestämmelser rörande stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier vid universiteten och vissa fackhögskolor, som avgivits år 1951 av särskilt tillkallad utredningsman.

Även i detta sammanhang har anmälts det förslag, som *Sveriges förenade studentkårer* framlagt rörande anslag till naturastipendier m. m. vid landets universitet, högskolor och socialinstitut för budgetåret 1952/53.

Departementschefen har anfört följande.

»I anslutning till vad jag anfört vid anmälan av lantbrukshögskolans stipendieanslag torde beträffande stipendierna vid veterinärhögskolan icke böra vidtagas annan ändring för nästa budgetår än att elevstipendierna böra höjas med 120 kronor till 920 kronor. Då vid sistnämnda högskola finnas 20 dylika stipendier, medför detta ett ökat medelsbehov under anslaget med

($20 \times 120 =$) 2 400 kronor. Anslaget skulle följaktligen behöva uppföras med ($31\ 000 + 2\ 400 =$) 33 400 kronor för budgetåret 1952/53.»

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 biträder utskottet Kungl. Maj:ts förevarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 224 och II: 200, såvitt nu är i fråga, till *Veterinärhögskolan: Stipendier* å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 33 400 kronor.

5:o) Skogshögskolan: Stipendier.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut har hemställt, att anslaget skall höjas med 5 500 kronor till 30 000 kronor. Ökningen avses till ett doktorandstipendium.

Jämväl under förevarande anslag har anmälts det av *Sveriges förenade studentkårer* framlagda förslaget rörande anslag till naturastipendier m. m.

Departementschefen har anfört följande.

»I likhet med högskolestyrelsen anser jag att medel böra anvisas till ett doktorandstipendium vid högskolan. Stipendiet bör dock lyda på 5 000 kronor. Elevstipendierna torde i anslutning till vad jag anfört under lantbruks-högskolans stipendieanslag böra höjas med 120 kronor till 920 kronor. Detta medför en kostnadsökning å ($10 \times 120 =$) 1 200 kronor. I samband med höjningen av dessa stipendier torde jämväl det för naturastipendier avsedda beloppet böra höjas något. Jag föreslår, att detta belopp skall uppräknas med 15 procent eller med i runt tal 1 000 kronor. Vid bifall till vad jag nu föreslagit skulle till stipendier vid skogshögskolan för nästa budgetår behöva anvisas ($24\ 500 + 5\ 000 + 1\ 200 + 1\ 000 =$) 31 700 kronor. I förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär detta en ökning med 7 200 kronor.»

Utskottet. Utskottet, som får hänvisa till sina uttalanden under punkten 1, har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och hemställer således,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 224 och II: 200, såvitt nu är i fråga, till *Skogshögskolan: Stipendier* å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 31 700 kronor.

6:o) Statens skogsmästarskola: Stipendier.

Styrelsen för statens skogsmästarskola har hemställt, att anslaget skall uppföras med ett oförändrat belopp av 11 000 kronor.

Departementschefen har anfört följande.

»Ifrågavarande stipendier utgå enligt samma grunder som de, vilka gälla för understöd åt elever vid lantmannaskola. Under punkten 47 har jag föreslagit, att stipendierna åt elever vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna skola uppräknas med 15 procent. En motsvarande höjning av förevarande anslag blir därför erforderlig. Då härtill kommer, att medelsåtgången under anslaget för budgetåret 1950/51 uppgick till omkring 18 000 kronor, torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 9 000 kronor till 20 000 kronor.»

Utskottet. Såsom departementschefen anfört utgå ifrågavarande stipendier enligt samma grunder som gälla för stipendier vid lantmannaskola. Utskottet får därför i tillämpliga delar åberopa vad utskottet under punkten 3 anfört och förordat beträffande understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. Då Kungl. Maj:ts framställning i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens skogsmästarskola: Stipendier* å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

Stockholm den 20 maj 1952.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren, Svedberg*, Jon Jonsson, Näs-lund, Hjalmar Nilsson, Bertil Andersson, Bror Nilsson, Ernst Hjalmar Nilsson, Mossberger och Björnberg; samt

från a n d r a kammaren: herrar Johnsson i Kastanjegården, Pettersson i Dahl, Jacobson i Vilhelmina, Anthy*, Andersson i Hyssna, Hæggbloom, Jonsson i Järvsand och Ahlsten, fru Eriksson i Hallstahammar och herr Lindström;

dock att vid behandlingen av punkten 3 herr Einar Persson deltagit i stället för herr Jon Jonsson, herr Utbult i stället för herr Johnsson i Kastanjegården, herr Svensson i Vä i stället för herr Pettersson i Dahl och herr Mårtensson i Smedstorp* i stället för herr Anthy.

* Ej närvarande vid justeringen.